

COMMENTAAR BIJ DE ZONDAGSLEZINGEN

Twintigste zondag door het jaar

Jesaja 56, 1.6-7 • Psalm 67 • Brief aan de Romeinen 11, 13-15.29-32 • Matteüs 15, 21-28

Kringverbreding

Deze zondag hebben de drie Schriftlezingen het over niet-joden die de kring van de gelovigen komen verrijken. De eerste lezing is een tekst uit de 'derde Jesaja', uit de tijd na de Babylonische ballingschap. Deze profetie betekende een nieuw geluid in het jodendom van die tijd.

Vele joden meenden toen dat ze zich angstvallig moesten afsluiten voor vreemde invloeden, om zo de eigen gemeente 'zuiver' te houden. Volgens de joodse religieuze wetgeving hadden mensen met een lichaamsgebrek en sommige categorieën van vreemdelingen geen toegang tot de tempel (ziet Deuteronomium 23, 2-9). Maar volgens de profeet mag iedereen zich bij de Enige aansluiten om Hem te dienen en zijn naam te eren. Ook vreemdelingen en mensen met een lichaamsgebrek mogen in de tempel komen bidden en offers opdragen. Hun offers zijn even waardevol als die van de Israëlieten. De tempel van Jeruzalem kan er slechts bij winnen. Hij wordt „een huis van gebed voor alle volken”. Die laatste woorden werden door Jezus aangehaald toen hij de kooplieden uit de tempel joeg (zie Marcus 11, 17).

Volgens de theologie van Paulus in de tweede lezing zal het geloof van de niet-joden in Jezus redding betekenen voor de joden die Jezus aanvankelijk hadden afgewezen. De 'misstap' van de joden was een instrument in de bekering van de volken. Het is immers omdat de joden de boodschap over Jezus afwezen, dat Paulus zich wendde tot de niet-joden. De bekering van de volken zal nu op haar beurt een instrument zijn in de redding van de joden, meent Paulus. Hij hoopt zijn eigen volk „tot naijver te prikkelen en er althans enigen van te redden”.

In de evangeliëlezing trekt een Kananese vrouw Jezus over de streep door haar groot geloof. Zij brengt Hem zover, dat Hij zijn aanvankelijke reserves tegenover niet-joden laat varen. Jezus ging ervan uit dat zijn zending beperkt was „tot de verloren schapen van het huis van Israël”. Maar dankzij het geloof van deze vrouw zet Hij een stap buiten de grenzen van zijn eigen volk. Jezus was uitgeweken naar het buitenland, naar de streek van Tyrus en Sidon, op de vlucht voor de vijandige houding van de Farizeeën. Zie het verhaal dat onmiddellijk aan de lezing voorafgaat (Matteüs 15, 1-20). Jezus had een discussie over 'ware reinheid' met Farizeeën en schriftgeleerden. Zij verklaarden Jezus en zijn leerlingen onrein, omdat ze met ongewassen handen aten. Jezus bevindt zich nu in een volgens hen 'onrein', heidens gebied. Maar tot zijn verbazing vindt Hij daar een groter geloof dan in Israël.

Jezus was aanvankelijk niet geneigd op de vraag van de vrouw in te gaan. Zijn uitspraak over het brood van de kinderen dat niet voor de honden bestemd is, klinkt zelfs bepaald grof. Maar de vrouw laat zich daardoor niet uit het lood slaan. Ze heeft prompt een antwoord klaar. Dat antwoord onderstreept hoe groot haar geloof is, en daarvoor moet Jezus wel zwichten. Deze vrouw speelt een profetische rol in Jezus' leven. Zij opent Hem de ogen, verruimt zijn blikveld en brengt Hem ertoe zijn Messiaanse zending uit te breiden naar niet-joden. Toen Matteüs zijn evangelie schreef, was de christelijke missionering onder de volken al volop aan de gang. We kunnen ons wel voorstellen dat dit verhaal, waarin een Kananese vrouw de hoofdrol speelt, voor de talrijke niet-joodse bekeerlingen een grote opsteker moet zijn geweest.

Dit verhaal staat in de Bijbel niet alleen. Israël heeft wel vaker van vreemden geleerd wat waarachtig geloof en oprechte trouw betekenen. Noömi leerde het van Ruth, haar Moabitische schoondochter (zie het boek Ruth). De verkenners die Jozua naar Jericho zond, leerden het van Rachab, een vrouw die in deze Kanaänitische stad het 'oudste beroep ter wereld' uitoefende (zie Jozua 2). Jona, de koppige profeet, leerde het van de heidense zeelieden op zijn schip en van de Ninevieten, van wie hij niets verwachtte maar die zich op zijn woord onmiddellijk bekeerden (zie Jona 1, 4-16; 3, 5-10). Het getuigt van gezonde zelfkritiek dat Israël deze en soortgelijke verhalen en teksten heeft bewaard en in de Bijbel opgenomen. En het is een les voor ons vandaag. Gelovigen moeten altijd waakzaam blijven dat ze zich niet opsluiten in eigen kring, maar oog hebben voor het 'groot geloof' dat daarbuiten aanwezig is.

PAUL KEVERS

TWINTIGSTE ZONDAG DOOR HET JAAR
17 augustus 2008

Eerste lezing *Jesaja 56, 1.6-7*

Zo spreekt God de Heer:

„Onderhoudt het recht en doet wat rechtvaardig is, want mijn heil is in aantocht, mijn gerechtigheid zal zich openbaren.”

„De vreemdelingen die zich bij de Heer aansluiten om Hem te dienen, die zijn naam met liefde vereren en zijn dienaren willen zijn, allen die de sabbat onderhouden en hem niet onteren, die trouw blijven aan mijn verbond, hen breng Ik naar mijn heilige berg en Ik geef hun vreugde in mijn huis van gebed. Hun brand- en slachtoffers zullen Mij aangenaam zijn op mijn altaar, want mijn huis zal worden genoemd: een huis van gebed voor alle volken.”

Tweede lezing *Brief aan de Romeinen 11, 13-15.29-32*

Broeders en zusters,

Ik, Paulus, richt mij tot u die uit het heidendom gekomen zijt. Ik ben weliswaar apostel van de heidenen, maar ik schat dit ambt juist hierom zo hoog, omdat ik hoop mijn eigen volk tot naijver te prikkelen en er althans enigen van te redden. Want als hun verwerping de wereld verzoening heeft gebracht, wat kan dan hun aanneming anders betekenen dan leven uit de doden?

Maar God kent geen berouw over zijn genadegaven noch over zijn roeping. Zoals gij eertijds aan God ongehoorzaam zijt geweest, thans echter, dankzij hun ongehoorzaamheid, ontferming hebt gevonden, zo is thans Israël op zijn beurt ongehoorzaam geworden, opdat ten gevolge van de u betoonde ontferming, erbarming zouden vinden. Zo heeft God allen in ongehoorzaamheid opgesloten om allen in te sluiten in zijn ontferming.

Evangelie *Matteüs 15, 21-28*

In die tijd trok Jezus zich terug naar de streek van Tyrus en Sidon. Op een gegeven ogenblik trad een Kananese vrouw afkomstig uit dat gebied naar voren, luid roepend: „Heb medelijden met mij, Heer, Zoon van David! Mijn dochter is van een duivel bezeten en wordt verschrikkelijk gekweld.” Maar Hij gaf haar in het geheel geen antwoord.

Toen wendden zijn leerlingen zich tot Hem met het verzoek: „Stuur die vrouw toch weg, want ze blijft ons achterna roepen.”

Hij antwoordde: „Ik ben alleen maar tot de verloren schapen van het huis van Israël gezonden.”

Maar de vrouw kwam naderbij, wierp zich voor zijn voeten neer en zei: „Heer, help mij!”

Hij gaf haar ten antwoord: „Het is niet goed het brood dat voor de kinderen bestemd is aan de honden te geven.”

„Toch wel, Heer,” sprak zij, „want de honden eten immers toch ook de kruimels die van de tafel van hun meesters vallen.”

Daarop zei Jezus haar: „Vrouw, ge hebt een groot geloof! Uw verlangen wordt ingewilligd.” En van dat ogenblik was haar dochter genezen.